

דרך מצוותיך

שו"ת בהלכה מרבינו

דין ספירת העומר

הדין שספיה"ע בזה"ז דרבנן, האם גם בהקריבו עומר ונחרב הבית שאלה: יש להסתפק, בנחרב המקדש אחר הקרבת העומר, האם מכאן ולהבא ספירת העומר לאו דאורייתא או לא. (לשיטות שסה"ע בזה"ז דרבנן), ששמא כשם שצריך "עומר" כך צריך שיהיה "שתי הלחם", שהספירה לצורך הבאת ב' הלחם, שתלתה תורה הספירה בעומר בתחילה ושני הלחם בסוף. וכשנחרב ואין ב' לחם, לא יספרו מה"ת.

תשובה: אם בזה"ז דרבנן ג"ז דרבנן.

מחלוקת הבית הלוי והמ"ב בסופר שבועות בלי ימים

שאלה: למאי דפוסק המ"ב (סי' תפ"ט סק"ז), דספר שבועות, בלי ימים בסוף שבוע, לא יצא, דימים מעכבים, והוי דלא כהבית הלוי דפוסק דהשוכח יום אחד לספור, באמצע שבוע, סופר עם ברכה כשנשלם שבוע, מחמת ספירת השבועות, ויסוד דבריו דימים אין מעכבים בשבועות, אבל המ"ב פוסק דימים מעכבים שבועות, בסוף שבוע, ואיך ההלכה בזה. בספר שבועות בלי ימים אם יצא. תשובה: סופרים בלא ברכה.

יסוד הביאור הגר"א בביאור מנהגו בספירת העומר

שאלה: הביאור הגר"א על תו"כ (בפסוקי מנין ספירת שמיטין ויובלות), כותב שיש מצוה לספור שמיטין ויובלות באותה צורה שאנחנו סופרים ספירת העומר, ימים ושבועות וחצאי שבועות, ומשמעות הגר"א שם שלומדים ספירת העומר מספירת שמיטין ויובלות, למנות ימים ושבועות וחצאי שבועות כל יום ויום, ויוצא מהגר"א שמה שמונין כל יום ויום, גם ימים וגם שבועות וגם חלקי שבועות, הוא הכל מדין "דאורייתא" ממש, ולא רק מנהג, והאם חיישינן לזה להלכה. שיעכב בספירתו כשלא ספר כך, וזהו נגד סתימת המ"ב, וצ"ע.

תשובה: אין מהגר"א שום ראי'.

ספיה"ע ומעריב האם שייך קדימת תדיר

שאלה: הבה"ל דן מדוע קודם מתפללים מעריב, ואח"כ סופרים ספירת העומר, וטעם א' כתב בשם האחרונים שהיו מתפללים מעריב קודם זמן של ספירה, וטעם ב' כתב מטעם תדיר ושאינו תדיר, ונתפלאו מאוד, דמבואר בפוסקים שמעיקר הדין, צריך לספור "מיד" בתחילת הלילה, מטעם תמימות, וא"כ מה שייך זאת לדין תדיר ושאינו תדיר. ששם זהו בב' מצוות שאין דין לעשות אחד "מוקדם" בתחילה, אז תדיר קודם. אבל כאן שבספירה יש דין לספור בתחילת הלילה, ובמעריב אין כזה דין, וא"כ צריך להקדים הספירה וצ"ע. (וכנראה זהו טעם האחרונים בטעם א' שלא הזכירו תדיר, אבל צ"ע טעם הסוברים שכן יש דין תדיר).

תשובה: דין תמימות אינו אלא חומרא בעלמא.

נשים אם צריכות לספור ספיה"ע

שאלה: נפסק להלכה במ"ב (סי' תפ"ט סק"ג), דספיה"ע הוי מ"ע שהזמן גרמא, ונשים פטורות, (ומקורו מהרמב"ם). והנה הרמב"ן בקידושין (דף לד.) כותב שאין ספירת העומר נחשב מ"ע שהזמן גרמא, האם צריך לחשוש לזה להלכה, (שיתכן שאילו ראה המ"ב את הרמב"ן היה מביאו, והוה מחלוקת הפוסקים) או לא.

תשובה: בודאי טוב שיספרו, ואפי' אין חייבות. (דולה ומשקה)

דרך פיקודיך

פנינים על פרשת שבוע

גם אחרי שהיו ענני כבוד הוצרכו למנעלים

לְמַעַן יֵדְעוּ דְרֹתֵיכֶם כִּי בַסִּפּוֹת הוֹשִׁיבֹתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (ויקרא כ"ג מ"ג)

ע"י רש"י שהם ענני כבוד שהיו להם במדבר. ובאמת שיש לתמוה למה הוצרכו למנעלים במדבר שעל זה כתוב בדברים (כ"ט ד') שנעליהם לא בלו, הרי לא הלכו כלל בעצמם במדבר, שהרי ז' עננים היו ואחד מהם היה תחתיהם, כדפירש רש"י (במדבר י' ל"ד וכ"ה במכילתא שמות י"ג כ"א) ועמוד הענן היה מוליכם והם הלכו אחריו כמו שכתוב (ט' כ"א) ונעלה הענן ונסעו.

ויש לומר דמכל מקום הוצרכו קצת ללכת לבריאות גופם, כמבואר בכתובות קי"א א' שליש בהילוך, ולזה הוצרכו מנעלים, אלא שמ"מ הענן סייע להם ללכת ועל זה נאמר שרגלם לא בצקה ונעליהם לא בלו (חידושי רבינו מכתב ידו).

ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון (תהלים ע"ו ג') לפי פשוטו של מקרא הכוונה שהקב"ה נמצא בירושלים, "סוכו" היינו בית שלו, ואין הכוונה על ענין של מצוות סוכה וכדומה (מפי רבנו). והנה בשם הגר"א אמרו לפרש, כי יש שני מצוות שאדם מקיים אותם כשהוא "נכנס עם גופו", א' מצות ישוב ארץ ישראל, ב' מצות סוכה, וזה מרומז בקרא ויהי בשלם – שאדם מקיים בשלמות "סוכו" מצות סוכה, "ומעונתו בציון" הינו מי שמעונו - ביתו בציון.

ולכאורה יש להעיר הלא יש גם מצות טבילה במקוה לטמא שהוא נכנס למים כל גופו, והשיב רבנו לדחות שאין הכניסה למקוה מצוה אלא הכשר מצוה כי אין מצוה בפני עצמה לטבול, אלא המצוה להיות טהור וכדי להיות טהור טובלים תחילה, וגם מה שאמרו (שבת קכ"א א') טבילה בזמנה מצוה, אין הכוונה שהטבילה עצמה גוף המצוה אלא הטהרה בזמנה מצוה, ולו יצויר שהיה אפשר ליטהר באופן אחר בלי מקוה, גם היה מצוה בעצם הטהרה. (ועי' עוד בדרך אמונה פ"ד ממעשר ה"ג ד"ה והפודה, שטבילת אשה אינה מצוה חיובית רק קיומית, וע"ע כסף משנה פ"ו מהלכות אבות הטומאות הט"ז).

ובענין ענני כבוד שהיו לישראל במדבר כתב רבנו (בפרק בשיר אות י"ז): בפרק שירה פרק ב' איתא, ענני כבוד אומרים אף ברי יטריח עב, יפיץ ענן אורו. ויתבאר על פי ברייתא דמלאכת המשכן פי"ד (הובא תוס' שבת כה: ד"ה וכו'), בזמן שהיו ענני כבוד בישראל, היה עמוד הענן מאיר כל כך שלא היו צריכים לאור החמה אלא מסתכל בטפיה ורואה מה בתוכו, בחבית ורואה מה בתוכו, וזהו השירה שענני כבוד אמרו יפיץ ענן אורו, שעל ידיהם ראו אורו של הקב"ה.

(שבענו מטובך)

הטעם בקרי וכתוב בפרשה

שאלה: "ונסכה יין רביעית ההין" (כ"ג, י"ג) וקרי "ונסכו". מאי טעמא?

תשובה: של כל הקורבנות.

(אריה שאג)

דבר העורך

לפיכך חייבים להודות - אחר סיום תקופת הקורנה

ב"ה זוכים אנו בעת סיום תקופת הקורנה (כאן בארה"ק), בזמן שהרחוקים מן התורה והמצוות יצאו ממנה בנזקים נפשיים מרובים רח"ל, לאחר שרובם היו ללא מסגרת במשך השנה האחרונה, אך אצלנו שזוכים אנו לאמונה וביטחון בהשם יתברך, ושם לנו את עמודי האור ללכת לאורם - הנהגת חכמי התורה בראשם רבן של ישראל שליט"א יכולים אנו לסכם ברוך השם שנה של תורה שלמדתי באף במסגרת הראויה, בתוכנית ת"ת ישיבות והכוללים, עם הקשיים והגבלות המוכרות מצד הבריאות, כפי שרבותינו עיני העדה רבן של ישראל שליט"א ומרן ראש הישיבה שליט"א חזרו ואמרו שלימוד התורה בעת הזאת היא המגן והמושע. וזכינו לראות אף בעינינו הדלים אמונת חכמים בחוש אשר בעת שבני הישיבות ואברכי הכוללים נחלשו מלימודם, המצב החמיר מאד.

בעת שכולם היו מבולבלים, והכל התערער, והמצב השתנה מרגע לרגע, והפחד שלט באנשים בצורה קשה רח"ל, אך אצל רבותינו שם לא קיים פחד, וכפי שכתב רבינו בספרו ארחות יושר שהפחד עצמו גורם למחלות, ויש לפחד רק מחטאים, והדריך בדיוק בפרטנות מה לעשות שכל הזמן יעשו אך ורק כרצון התורה.

כאשר מצד אחד התבטא בחריפות על התנהגות אותם מופקרים שחבבו כותרת לעצמם ובמטרה להתגרות בשלטון עשו מעשי סכנה, ומאידך כאב התנהגות הרשויות הרחוקים מתורה ומצוות ללא השגה במעלתה וקדושתה, ורצו לסגור מוסדות התורה והחינוך ובתי כנסיות ומדרשות ללא חשבון, וכל דבר שהיה נוגע לכבוד שמו יתברך, זה הדבר הראשון שאותם אלו נלחמו, רבינו התבטא אז שעיךר הסכנה היא ביטול התורה, ועל פי הוראתו עמלו שלוחי דרבנן לפתיחת המוסדות, וכשהצליחו שמח רבינו מאד מאד.

ועורר וחזר ועורר כל העת את הציבור שהעצה לביטול הנגיף הוא התפילה, וע"פ הוראתו בתחילת התקופה צמו תענית חצי יום, ונערכו עצרות תפילה רבים, ואמירת יום כיפור קטן, אף בשריד בית מקדשינו נערכו תפילות בראשות גדולי תורה ע"פ בקשתו, ואף בביתו ובבית מדרשו כינס רבינו יחד עמו מניני ת"ח וצדיקים בתחינה וזעקה שיעצר הנגיף, כשרבבות עמך בית ישראל מצטרפים בשידור חי, וזכינו באמת לניסים גלויים ורבים.

וכעת שזכינו שנסתיים התקופה, והנגיף ממעיט והולך, וירד סכנת הנגיף לגמרי יצאנו מתקופה זו עם אוצר מופלא ביד, סגולה להנצל מכל הצרות כפי שכתב ותיקן רבינו, את לימוד מידי יום בשני הלכות ברמב"ם שמיטה ויובל, כשרבבות עמך בית ישראל ע"פ המלצת רבינו לומדים זאת עם ספרו דרך אמונה, ורבים מהם עם החיבור מיוחד "שיח אמונה" ביאור תמציתי בשני הלכות המיוסד ע"פ דרך אמונה שנכתב ע"פ בקשתו ע"י בנו חביבו הגאון ר' יצחק שאול קניבסקי שליט"א, וזה המקום להודות למכון שיח אמונה, לאגודת שמיטה ויובל, ולמערכת ישיבה על קברו, שפעלו במסירות למען זה, ובזכותם רבבות בעוד כשבועיים יסיימו פעם שניה לימוד כל הרמב"ם שמיטה ויובל ובכך להגיע לשנת השמיטה עם ידיעת ההלכות.

נסיים בעיקר הדברים כדלהלן בחובת ההודאה אחר סיום התקופה שהובא בפני רבינו ע"י הבה"ח ח.מ. נ"ו, ורבינו אמר שאפשר וצריך לפרסמם, וז"ל המגיד הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל (ספר 'להגיד' ח"א עמ' 315)

"ידוע, כי בזמן מסעות הצלב התחוללה מגפת חולירע באזורים ענקיים באירופה, ומהיהודים לא מתו כמעט. רק מאומות העולם נפלו חללים, והיה זה נס. ביום מן הימים הבחינו הגויים בכך, והיה מי שיזם אסיפה ובה התסיסו הגויים זה את זה והכריזו – כי היהודים הרעילו את הבארות להרוג בגויים ולכן רק הם לא נפגעו, ומאותו יום יצאו הגויים להרוג ולהשחית, פוגרומים נוראים – ונפל עם רב מישראל. נשאלה אז שאלה גדולה בין הצדיקים – מה חרון האף הגדול הזה, כאשר ממש עד אותו זמן היו ניסים גדולים ולפתע התהפך הגלגל, מדוע. גדולי ישראל אמרו כי הטעם משום שלא למדו את הנס שהתחולל עימם, לא התעוררו ממנו לראות חסדי ה' ולעובדו בלבב שלם, הקב"ה רצה שילמדו את הנס כמו שצריך! וכשלא למדו נהיה חרון אף", עכ"ל.

והדברים ראויים וחייבים להתפרסם בעת הזו, בה אחר ששלח לנו הקב"ה את החיסונים, ואט אט עולם כמנהגו שב וחוזר, ושבים לחיים רגילים ושפויים, ובפרט כעת בשוב עולם הישיבות והכוללים לסדרם בתחילת זמן קיץ ללא שום הגבלות ב"ה, ורואים אנו בחוש את חסדי ה' המרובים עמנו, כאשר שנה שעברה בעת הזו מכונסים וסגורים היינו בבתינו, וכעת יכולים אנו ללמוד ולהתפלל בהשקט ובטח, ועלינו ללמוד את גודל הנס לבל ח"ו יהיה חרון אף עלינו, ועלינו להודות ולשבח ולפאר ולרומם לאלוקינו שבשמים על כל זאת, ולהמשיך בתפילה - עד הנה עזרונו רחמיק, ולא עזבונו חסדיך, ואל תטשינו ה' אלוקיני לנצח.

אשרי העם שרבינו מנהיגו

מהנעשה והנשמע בקודש פנימה

...

- מופת שהגיע למערכת בימים אלו ונביאו לתועלת הרבים, מעשה שהתרחש בחודש האחרון אצל רבינו, אחד מתושבי חו"ל התקשר לחברו בארץ כדי שיעביר שמו לרבינו לברכה ואמר שהפסיד הרבה כסף, החבר מתקשר לנכד שיעביר את השם לברכה, ובמפתיע רבינו מגיב לנכד: הוא לא הפסיד כלום, הנכד היה מופתע והעביר כלשונו לחבר התשובה, כולם היו מופתעים, אך בערב מתקשר החבר מחו"ל ואומר לא הפסדתי כלום החזירו לי את כל הכסף.

- עם השקת פעילות "אגודת שמיטה" לקראת שנת השמיטה תשפ"ב נכנסו ראשי האגודה להתברך מרבן של ישראל שליט"א, רבינו מלווה המיזם עוד מראשיתו לקראת שנת השמיטה תשס"ח, כשלפני כל שמיטה ראשי האגודה מתכנסים בביתו לברכה ועצה. אגודת שמיטה פועלת על מנת לאפשר לכל יהודי בארץ ובעולם לזכות לקיים מצוות השמיטה בפועל ע"י רכישת יחידת קרקע עם גידולים חקלאיים בקנייה הנרשמת על שם הקונה בטאבו ובכך זוכה המצטרף לקיים מצוות השמיטה בהידור ולהתברך בברכת התורה "וְיָצִיאתִי אֶת בְּרַכְתִּי לָכֶם בְּשָׁנָה הַשְּׁשִׁית".

- בקודש פנימה בראשות רבינו נערך כנס היסוד לשיבה לצעירים החדשה ביי-ם בראשות הגאון ר' מרדכי יחזקאל שפירא, והגאון ר' משה לנדא במעמד השתתף עוד הגאון ר' ברוך סולביצ'יק נשיא הישיבה, הגאון ר' משה שפירא מרבני הישיבה, וכן הילדים שעולים לשיבה.

- ראשי פרוייקט שינון הציגו בפני רבינו את פרטי הפרויקט כולו ובישרו על הביקוש הרב לרכישת התוכנה, רבינו בירך את ראשי המיזם שהפיקו את התוכנה לע"נ המחנך ר"ב בוקשפן זצ"ל. רבינו ביקש לשמוע כיצד פועלת התוכנה המהפכנית ולסיום ביקש רבינו לברר אם ניתן פתרון גם לאותם המעוניינים להיבחן בשבת מאחר וצורתה הרגילה של התוכנית היא באמצעות השימוש במחשב, ראשי שינון הבטיחו למצוא פתרון למבחנים בשבת ולע"ה הבטיחו כי המשתמשים בתוכנה יוכלו להגיש בקשה בער"ש ויקבלו קובץ מבחנים להדפסה.